

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף לא

(בעמוד הקודם)

אלא אמר רב פפא אשידה. רב נחמן בר יצחק אמר איין: אלא דברי רבין בר חיננא שהלכה כר"ש שזורי, נאמרו על סוגיית 'שידה'. או על סוגיית 'יין'.

רב פפא אמר א'שידה'. דתנן השידה וכו': הדין הוא, שכלי גדול המכיל 40 סאה אינו מקבל טומאה. השאלה היא איך מודדים את ה'שידה' (שהיא כלי גדול העשוי מעץ העומד על רגליים). לדעת ב"ש מודדים את הנפח שלה, אם יכולה להכיל 40 סאה. ולכן מודדים אותה רק מבפנים. לדעת בית הלל מודדים גם את עובי הדפנות שלה. ולכן מודדים אותה מבחוץ. אמנם לכו"ע אין עובי הרגליים ולא עובי 'הלבזבזין' (= המסגרת שלה למעלה) נמדדים. לדעת ר' יוסי מודדים את עובי הרגלים ועובי הלבזבזין, אבל החלל שבין הרגליים לקרקע אינו נמדד. לדעת ר"ש שזורי אם היו רגלים גבוהות טפח אין השטח שביניהן נמדד, ואם פחות מטפח הוא נמדד.

רב נחמן בר יצחק אמר איין. דתנן רבי מאיר אומר וכו': חכמים גזרו שמשקה הנטמא יהיה 'ראשון' לטומאה. נחלקו הדעות מה נחשב 'משקה'. לדעת רבי מאיר שמן זית נחשב משקה. לדעת חכמים אפילו דבש נחשב משקה. לדעת ר"ש שזורי אפילו יין נחשב משקה.

קושיא: מכלל דת"ק סבר יין לא? והרי לכו"ע יין נחשב משקה. תירוץ: **אימא רבי שמעון שזורי אומר יין:** כלומר רק יין, ולא שמן וכמובן לא דבש.

*

תניא אמר ר"ש שזורי: פעם אחת התערב לי טבל (= פירות לא מעושרים) בחולין (= בפירות מעושרים), וכעת הפירות אסורים כיון שאפילו משהו טבל אוסר את כל התערובת, ובאתי ושאלתי את רבי טרפון מה לעשות, ואמר לי לך ותקנה פירות מן השוק, דהיינו פירות של עם הארץ שהם 'דמאי' (= עם הארץ לא נאמן על

המעשרות, ופירותיו חייבים במעשר מדרבנן), ותעשר מהפירות 'דמאי' הללו על הטבל שהתערב בחולין.

הרחבת הביאור: אסור מן התורה לאכול טבל ודאי, אמנם אם התערב מעט טבל ברוב חולין, מדאורייתא הולכים אחר הרוב ומותר לאכול את התערובת, אבל מדרבנן אפילו משהו טבל שהתערב בהרבה חולין אוסר את כל התערובת.

כאשר התערב מעט טבל ברוב חולין, כבר אי אפשר להפריש מעשר מהתערובת הזאת, כיון שיתכן שמה שהוא מפריש זה מהפירות חולין (- שכבר הופרש מהם מעשר והם פטורים ממעשר) על הפירות שלא הופרש מהם (- והם חייבים במעשר), ונמצא שהוא מפריש מהפטור על החיוב, והדין הוא שלא מפרישים מהפטור על החיוב, ולכן ר"ש שזורי שאל את רבי טרפון איך הוא יכול לתקן את הפירות הללו.

הגמ' מבארת את דברי רבי טרפון:

קסבר דאורייתא ברובא בטל, ורוב עמי הארץ מעשרים הן, והוה ליה כתורם מן הפטור על הפטור: רבי טרפון סובר שמדאורייתא הטבל בטל ברוב, וא"כ מדאורייתא בכלל לא צריך לעשר את התערובת, ורוב עמי הארץ מעשרים את פירותיהם, וא"כ גם הפירות שלהם אינם חייבים במעשר מדאורייתא, ונמצא שכאשר ר"ש שזורי יעשר מהפירות שהוא קנה מעם הארץ על התערובת, הרי זה כתורם מן הפטור על הפטור, שהרי גם התערובת וגם הפירות שקנה בשוק הם פטורים מדאורייתא, וא"כ אין כאן את הבעיה של 'מפריש מן הפטור על החיוב'.

שאלה: ולימא ליה לך קח מן העובד כוכבים? מדוע רבי טרפון לא אמר לו שיקנה פירות מגוי, שגם פירותיו פטורים ממעשר מדאורייתא?

תשובה: קסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, והוה ליה מן החיוב על הפטור: ר"ט סובר שגוי שקנה קרקע בארץ ישראל, אין הקניין שלו מפקיע את קודשת ארץ ישראל שלא יצטרכו להפריש מהפירות מעשר, אלא הפירות שלו חייבים במעשר, ולכן אם ר"ש היה קונה פירות מגוי היה עליו לעשר אותם, ונמצא שהוא היה מפריש מהחיוב על הפטור.

איכא דאמרי: יש אומרים שר"ט אמר לו שיקנה פירות מגוי, לפי שהוא סובר שיש קניין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, וא"כ פירותיו של הגוי פטורים ממעשר, ונמצא שר"ש שזורי מעשר מן הפטור על הפטור.

שאלה: **ולימא ליה קח מהשוק?** מדוע הוא לא אמר לו לקנות פירות מעם הארץ, והרי גם הפירות שלהם אינם חייבים במעשר מדאורייתא?

תשובה: **קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין:** ר"ט סובר שרוב עמי הארץ לא מעשרים את פירותיהם, ושמא זה שמכר לו לא עישר את פירותיו, וא"כ הפירות הללו חייבים במעשר מדאורייתא, ונמצא שהוא מעשר מהחיוב על הפטור (- הפירות שכתערובת פטורים ממעשר מדאורייתא, שהרי הם בטלו ברוב).

שלח ליה רב יימר בר שלמיא לרב פפא: אמר רבין בר חנינא אמר עולא א"ר חנינא שהלכה כר"ש שזורי, ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו. האם אף גם בהתערב לו טבל בחולין הלכה כמותו?

אמר ליה אין: כן.

אמר רב אשי, אמר לי מר זוטרא: ר' חנינא מסורא התקשה בשאלתו של רב יימר, שהרי פשיטא! מי קאמר במשנתינו? כל מקום ששנה קאמר! כלומר זהו דבר פשוט שגם בהתערב לו טבל בחולין הלכה כמותו, שהרי האם רב חנינא אמר שהלכה כר"ש שזורי במשנתנו דווקא? והרי הוא אמר כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו, וא"כ גם לגבי התערב לו טבל בחולין הלכה כמותו!

*

אמר רב זעירא ... קרע הבא בשני שיטין: אם יש קרע ביריעה של ספר תורה (תפילין או מזוזות), והקרע נכנס בתוך השורות בין האותיות. אם הוא נכנס בעומק עד שתי שורות, יכול לתפור את הקרע ולהכשיר את הספר. אבל אם נכנס לתוך שלוש שורות, אסור לתפור. משום שנאמר "זה קלי ואנוהו" וספר תורה כזה אינו מהודר. (נימוק"י).

אמר ליה רבה זוטי לרב אשי: מה שאמרנו שאם הקרע נכנס בשלוש שורות לא יתפור אותו, כל זה דוקא ביריעה עתיקה, אבל ביריעה חדשה יכול לתפור. וגם מה שאנו אומרים עכשיו 'עתיקה' ו'חדשה', אי הכוונה דווקא לקלף ישן וקלף חדש, אלא למראה של היריעה. והדבר תלוי בסוג העיבוד שלה. אם עיבדו את העור על ידי עפצים, הוא נעשה שחור ואז התפרים ניכרים. אבל אם עיבדו אותו שלא על ידי עפצים, צבעו לבן והתפרים לא ניכרים. (מרדכי).

והני מילי בגידין אבל בגרדין לא: וכל מה שהיתרנו לתפור את הקרע, דוקא על ידי גידין (= של בהמה) ולא ב'גרדין' = חוטים של בגד. (כי כך הלכה למשה מסיני שאין תופרים אלא בגידין).

בעי רב יהודה בר אבא - בין דף לדף, בין שיטה לשיטה מאי? תיקו! מה הדין אם יש קרע ברווח שבין עמוד לעמוד, והקרע נכנס כנגד שלוש שורות הכתובות בעמודים שבצדדים. האם מותר לתפור את הקרע? וכן מה הדין אם הקרע אינו לאורך, אלא לרוחב היריעה, ברווח שבין שתי שורות. האם מותר לתפור את הקרע?
אמר ר' זעירי... מזוזה שכתבה שתיים כשרה: כתב את כל המזוזה בשורות קצרות וכל שורה מכילה רק שתי מילים, כשרה.

איבעיא להו, שתיים ושלש ואחת מהו? מה הדין אם כתב אותה בשורות משתנות. דהיינו שתי מילים בשורה הראשונה, שלוש בשורה מתחתיה, ומילה אחת בשורה מתחתיה. וכן הלאה כסדר הזה. ענה על כך רב נחמן בר יצחק כל שכן שהיא כשרה, כי עשה אותה כמו 'שירה'. דהיינו 'שירת הים' שבפרשת בשלח כתובה בשורות משתנות אחת ארוכה ואחת קצרה.

קושיא: מיתבי עשאה כשירה או שירה כמותה פסולה: אם כתב עמוד רגיל של ספר תורה כמו 'השירה', או שכתב את 'שירת הים' כמו עמוד רגיל בספר תורה, פסול. תירוץ: **כי תניא ההיא בס"ת:** כל זה דוקא בספר תורה, אבל במזוזה כשרה. **אתמר נמי ... מזוזה שעשאה שתיים ושלש ואחת כשרה:** שתי מילים, שלוש, מילה אחת. וכן הלאה. כנ"ל.

אבל לא יעשה אותה כ'קובה' = כאוהל. דהיינו שורות מחרחכות והולכות, כצורת משולש שקודקודו למעלה. מילה אחת בשורה הראשונה, שתיים מתחתיה, ושלוש מתחתיה, וכן הלאה. וכן שלא יעשנה כ'זנב' דהיינו כצורת משולש הפוך שקודקודו למטה. השורות מתקצרות והולכות.

אמר רב חסדא על הארץ בשיטה אחרונה: בשורה האחרונה של המזוזה צריך לכתוב רק את שתי המילים "על הארץ". שהם המילים האחרונות של הפסוק המסיים את המזוזה "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ". יש אומרים שצריך לכתוב אותם

בסוף השורה בקצה השמאלי. ויש אומרים לכתוב אותם בתחילת השורה בקצה הימני.

למ"ד שכותבם בסוף השורה, הטעם כדי שהם יהיו עומדים מתחת למילה "השמים" הנמצאת בסוף השורה שמעליהם. כדי לרמז על פירוש הפסוק הנ"ל, שיאריכו ימיכם כמו שגבוהים השמים מהארץ. ולמ"ד שכותבם בתחילת השורה, הטעם כדי שהם יהיו רחוקים מ"השמים", לרמז שיאריכו ימיכם כמו המרחק בין השמים לארץ.

א"ר חלבו חזינא ליה לרב הונא: ראיתי שרב הונא גולל את הקלף של המזוזה משמאל לימין, דהיינו מהמילה "אחד" שבסוף הפסוק כלפי המילה "שמע" שבתחילת השורה.

בנוסף ראיתי שהוא כתב את הפרשה הראשונה של המזוזה שהיא פרשת שמע 'סתומה'. דהיינו סיים את הפרשה בתחילת השורה, השאיר רווח תשע אותיות, והתחיל את פרשת "והיה אם שמוע" בסוף אותה שורה ("ביתך ובשעריך והיה אם שמוע").